

BESLUT

2017-10-02

Dnr: 16/03327

SAKEN

7 dagar i Syrien, UR (Kunskapskanalen), 2016-11-30, dokumentär om situationen i Syrien; fråga om opartiskhet

BESLUT

Programmet frias. Granskningsnämnden anser att det inte strider mot kravet på opartiskhet.

PROGRAMMET

Programmet var en dokumentär som följde en amerikansk journalist under sju dagar i Syrien. Dokumentären skildrade inbördeskriget i landet – och då främst situationen i Aleppo – samt arbetet som krigskorrespondent. I påannonseringen sades följande.

Ja, vi kan tänka oss in i det hemska. Att uppleva ett krig. Men vi som aldrig varit där, mitt i det, kan aldrig riktigt förstå hur det känns. Det närmaste vi kan komma är att se det krigskorrespondenten [personnamn] fångade med filmkameran under sju långa, obehagliga, skräckinjagande dagar, då det var inbördeskrig i Syrien.

Dokumentären inleddes med arkivbilder på en sjungande flicka. På kinden hade hon målad den flagga som flera oppositionsgrupper, däribland Fria syriska armén (FSA), använder sig av. De citat som följer nedan är tagna ur den textade översättningen. Följande sjöngs.

Ge oss frihet/Ett folk utan en säker plats

Sången avbröts sedan av att en granat briserade i bild bakom flickan. Därefter sa den amerikanska journalisten bland annat följande.

Så här börjar krig. Man lever sitt liv som vanligt. Man ska på fest. Man tar sina barn till skolan. Man bokar tid hos tandläkaren. Plötsligt slutar telefonen och tv:n att fungera. Det är beväpnade män på gatorna. Vägavspärningar. Ens liv går in i ett skendött tillstånd. Det upphör. Inbördeskriget i Syrien bröt ut i mars 2011. Det är den arabiska vårens längsta och dödligaste uppror. Det började i staden Daraa. Några ungdomar

greps för att ha kritiserat familjen Assad med graffiti. Regimen har haft makten i mer än 50 år. De följande månaderna spred sig protesterna. President Bashar al-Assad slog tillbaka med krypskyttar och bomber. Civila och deserterade soldater bildade [FSA]. Islamister gav sig in i striden. Nu slåss många grupper – regeringen, jihadister och rebeller – om territorium och kontroll. När jag åker tillbaka till Syrien nästa vecka kommer jag att se hjältar. Vissa slåss för demokrati – för sådant som vi tar för givet. [...] Min uppgift är att ge en röst till dem som saknar en.

Sedan visades hur journalisten reste in i ett område av Syrien som kontrollerades av FSA och vidare till Aleppo. Där intervjuade hon människor på gatan och i deras hem. Journalisten besökte också ett sjukhus och intervjuade en kvinna som uppavs arbeta med ”media för revolutionen”. Kvinnan sa bland annat följande.

Landet är inte Bashars, utan vårt. Vi stannar vad som än händer.

Efter detta intervjuades en läkare som sa att de två sjukhus han arbetar på inte har några ambulanser eftersom de förstörts av al-Assads armé när det var patienter i dem. På kvällen besökte journalisten läkarna på sjukhuset för att äta middag. Samma flicka som i inledningen av dokumentären sjöng då bland annat följande.

Elaka bakterier som angriper regerings [sic] kropp/Sprid budskapet om specialvapnet/Förbannelse över dig Hafez/Förbannelse över dig Bashar och Maher/Kom och förstör det politiska systemet/Kom Saladin/Kom och skydda vår tro [...] Bashar har stulit vårt folk/Den onde mannen

Senare visades ett montage av bilder från vardagslivet i staden och bilder på milissoldater. Samma flicka sjöng bland annat följande.

Låt oss gå din lögnare/Sluta upp med dina brott och förtryck/När vårt kvarter förvandlades till ett hål/Och alla dödades/Vi vill inte bli skyddade som slavar/Vi vill hänga honom på torget/Det är det vi ber om

Journalisten besökte också ett bageri och intervjuade en man som drev bageriet. Bland annat följande sades.

(Journalist) – [FSA] ordnar mjöl, salt och jäst för att folk inte ska svälta. Den här mannen ses som en hjälte. Han ordnar mat åt flera kvarter. (Man) – Jag känner ett ansvar. Jag hotas i allt jag gör. Jag hotas av flera sidor. De ville att jag skulle avveckla bageriet så att [FSA] skulle drabbas av kris. [...] (Journalist) – Går pengarna till [FSA]? (Man) – Vi får mjöl från [FSA]. Folk betalar det mjölet kostar. Det som blir över ger vi till de fattiga. Till de fattiga och till bistånd. [...] (Journalist) – Vi letar efter Aleppos hjältar. Hjältarna är inte de som slåss. Det är de som håller ihop staden. De som ordnar mat och mediciner och försöker bygga upp skolor. Det är de riktiga hjältarna. Soldaterna försvarar det, men de här människorna är samhällets ryggrad.

Senare besökte kamerateamet rebeller från FSA vid fronten, dit den amerikanska journalisten inte vågade följa med. Soldaterna visade bland annat upp sin utrustning. En befälhavare för FSA intervjuades och agerade guide för dokumentärteamet. I en sekvens presenterade befälhavaren några av sina soldater på följande sätt.

De här männen skapar Syriens framtid med sina händer och gamla vapen. Det kanske är skräp för militären i USA eller andra länder men här används de för att skapa framtiden.

Också en syrisk fotojournalist intervjuades. Hon sa bland annat följande.

Att bära en kamera är som att bära vapen. [...] Vi hade problem med [Bashar al-Assad] far på 80-talet. Det förekom massakrer, men inte ens i Syrien visste folk vad som hände. Det finns fortfarande människor som inte vet vad hans far gjorde mot oss. Ingen filmade eller fotograferade det. Ingen visste. Vi ser till att det inte upprepas.

ANMÄLAN

Anmälaren är kritisk till att regeringssidans ståndpunkt inte redovisades i programmet. Anmälaren anser att allt vinklades på ett skamligt sätt.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Utbildningsradio (UR) anser att programmet överensstämmer med kravet på opartiskhet och anför i huvudsak följande.

Dokumentären är en personligt berättad skildring från inbördeskriget i ett hårt drabbat Syrien där många olika grupperingar är i konflikt med varandra. Området är således ett ytterst farligt krigsområde dit andra nyhetsredaktioner inte vågar sända redaktioner. Krigskorrespondenten valde att på eget initiativ resa till landet för att skildra hur utsatt civilbefolkningen är under rådande förhållanden.

Dokumentären hade ett antikrigstema och inleddes med en beskrivande inramning för att enkelt visa hur en vardag i fred snabbt kan förändras när ett krig inleds. Därefter gavs en kort faktabaserad bakgrund till konflikten i Syrien. I Aleppo mötte korrespondenten ett raserat samhälle vars invånare lever i misär. Tittaren fick således en unik skildring av vardagen i staden, av hur människor försöker överleva dagen. Tittaren mötte även läkare och sjukvårdspersonal som under undermåliga förhållanden bedriver sjukvård för krigets offer och hur läkare tvingas ta svåra men livsavgörande beslut på grund av bristen på utrustning och mediciner.

Korrespondenten rörde sig i olika grupper i den komplicerade konflikten och tog personligen aldrig ställning för de olika uppfattningar som ligger till grund för de interna stridigheter som råder i området. Däremot träffade hon krigsdrabbade personer som återberättade sina erfarenheter och upplevelser. Dokumentären fokuserade inte på de bakomliggande orsakerna till kriget. Dokumentärens tema var hur civilbefolkningen drabbas i kriget. Korrespondenten rörde sig av naturliga skäl i olika grupperingar för att ge en så mångfacetterad inblick som möjligt. UR är medvetet om att vissa inslag kunde uppfattas som

regimkritiska, men sett till dokumentärens huvudsakliga innehåll och den tydliga inledningen om dokumentärens tema, var dokumentärens upplägg av sådan beskaffenhet att de inte kunde bemötas.

Med hänvisning till ovanstående anser UR att det varit viktigt att sända dokumentären.

AKTUELL BESTÄMMELSE

UR ska utöva sändningsrätten opartiskt och med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (14 § i sändningstillståndet). Kravet på opartiskhet innebär enligt granskningsnämndens praxis bland annat att kontroversiella ämnen eller händelser inte får behandlas ensidigt, det vill säga så att endast en parts version eller synpunkter klart dominerar ett program eller inslag. Det är tillåtet att skildra ett ämne från en speciell utgångspunkt, men i så fall bör detta klart framgå av programmet eller programpresentationen.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden konstaterar att programmet handlade om en krigs-korrespondents resa till staden Aleppo i Syrien. Fokus låg på hur människor upplever ett krig i vardagen, men också på hur det är att som journalist rapportera inifrån ett krigsdrabbat område. Nämnden konstaterar att programmet var ensidigt såtillvida att endast regeringsfientliga röster hördes, men anser samtidigt att det klart framgick att dokumentären var en personlig berättelse från kriget med utgångspunkt att skildra vardagslivet för människorna i staden. Programmet strider därför inte mot kravet på opartiskhet.

Detta beslut har fattats av Dag Mattsson, Jan Holmberg, Clas Barkman, Berivan Yildiz, Staffan Dopping och Malin Bergström efter föredragning av Rasmus Johansson.

På granskningsnämndens vägnar

Dag Mattsson

Rasmus Johansson